

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap.

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Évnegyedre 1 frt 50 kr.
 Egyes szám ára 15 krajczár.
 Előfizetési csupán a kiadóhivatalnál lehet B.-Gyarmaton.

Hirdetési díja:
 Öt hasábos petítisor 5 kr. Bélyeg minden beiktatásnál 30 kr.
 Nyilttér garmond sora 20 kr. — Nagyobb és többszöri hirdetések
 jutányosan eszközöltnék.

A lap szellemi részére s a nyilttérre vonatkozó minden
 közlemények a szerkesztőhöz küldendők.
 Előfizetési pénzek, reklamációk, és hirdetések
 a kiadóhoz intézendők.

Előfizetési felhívás

„Nógrádi Lapok“

1883-ik évfolyamára.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt.
 Fél évre 3 frt
 Évnegyedre 1 „ 50 kr.
 Egy hónapra — „ 50 kr.

Az előfizetési pénzek egyedül a kiadóhoz csi-
 mezve, — legcélszerűbben póstautalványgyal —
 „nyomatandó példányok s pontos szétküldés tekin-
 tetéből, mielőbb beküldendők.

Kék László,
 kiadó s lapfajtadonoz.

Horváth Danó
 fel. szerk.

Visszapillantás októberi terménykiállítá- sunkra.

II.

Az előbbi közleményben azt igyekeztem
 általánosságban kimutatni, hogy Magyaror-
 szág első sorban földmivelő állam lévén, a
 mindinkább növekedő versenynyel szemben
 halaszthatatlan kötelességünk mezőgazdasá-
 tunkat oda fejleszteni, hogy a jövedelmező ter-
 ményekből minél többet és a lehető legjobb
 minőségben termeljünk, s ez által eddigi pia-
 czainkat megtarthassuk, az elpártoltakat pe-
 dig — ha csak lehet — vissza hódíthassuk.

Ezen cél elérésére nem elég annyit
 tenni, amennyit egyesek a legnagyobb igye-
 kezettel mellett is tehetnek. Arra van itt szük-
 ség, hogy az egyesek társulatba lépve, váll-
 vetve közreműködjenek a közös cél elérésére.
 Gazdasági egyesületek azon tényezők, melyek
 — valamint az előrehaladottabb nemzeteknél
 — úgy nálunk is erős lendületet adhatnak
 az ügynek.

Sokan úgy vélekednek: vannak már
 gazdasági egyleteink, mert ott van 1-ször az
 országos gazdasági egyesület, 2-szor itt van
 a megyei gazdasági egylet és 3-szor vannak
 vidéki vagy fiók egyletek, kiki annak lehet
 tagjává, a melyeknek tagjává lenni magára
 és az ügyre nézve jónak látja.

Ezen kérdéssel mindenek előtt szükséges
 tisztába lennünk.

Az országos vagy központi gazdasági
 egylet számára ott vannak az egész országot
 egyaránt érdeklő közgazdasági kérdések, ta-
 lál azok közül elég munkát. Az nem foglal-
 kozhat az egyes megyék specialis földrajzi s
 éghajlati viszonyaiból folyó gazdasági hely-
 zetével.

A vidéki vagy fiók gazdasági egyletek
 viszont csak igen kis körre szorítkozván,
 csekély eredményre számíthatnak, s csak az
 örök elforgácsolására vezetnek.

Mint legutóbbnyire, úgy itt is: in me-
 dio veritas. A megyei gazdasági egyletek
 tehetnek legutóbbat a gazdaság fejlesztésére,
 mert egy-egy megye külön-külön részei nem
 mutatnak lényeges eltérést földrajzi s éghaj-
 lati tekintetben, nem túlnagyok az együtt

működhetésre, s nem túlkicsinyek az erő ki-
 fejtésére.

Ha egy nagybirtokos szebbé, virágzóbbá
 s jövedelmezőbbé akarván tenni, a több ezer
 holdakból álló nagy birtokát egyszerre kerti
 művelés alá vevné, bizonyára rosszul csele-
 kednék. De ha csak néhány négyszög ölet
 venne kerti művelés alá, a többit pedig fo-
 konkint javító okszerű művelésben részesíti,
 így legtöbb eredményt fog felmutathatni.

Lehet, hogy a hasonlat kissé sántit, mert
 hát omnis similitudo claudicat. De főbb vo-
 násokból mégis áll a hasonlat a gazdasági
 egyletekre nézve. Ha minden megye külön-
 külön, a kisebbekből pedig két szomszédos
 megye állitana a maga területén egy-egy
 gazdasági egyesületet, és pedig úgy, hogy
 senki ne vonná ki magát a közreműködés
 köteleméből, okos és erélyes vezetés alatt csak
 10 év alatt is bámulatos sikert lehetne elérni,
 melyeknek hasznait elsőtől utolsóig mindenki
 megérzené.

Egy hivatását jól felfogni tudó megyei
 gazdasági egyletnek sokféle módok állanak
 rendelkezésére a mezőgazdaság fejlesztését
 illetőleg, u. m.: kiállítások rendezése külga-
 zdasági, kertészeti, borászati és méhészeti ter-
 ményekből, gazdasági eszközök és gépekből,
 állatokból, stb.; továbbá gazdasági gépek és
 eszközök ismertetése és terjesztése kisorsolások
 s egyéb módok által; jó és hü cselédek jutal-
 mazása; faiskolák állítása s azoknak a megye
 területén különböző helyeken való felállítá-
 sára ösztönzés; az erdőirtások folytán csekély
 vagy semmi hasznot nem adó s mindinkább
 vizmosásokká váló területek befásítására ösz-
 tönző módok felkutatása s alkalmazása. A
 vizrongálta rétek, kertek és szántóföldeknek
 célszerű csatornázások általi mentesítésére
 morális segélynyújtás, amidőn — amint min-
 denfelé sajnosan tapasztaljuk, — ebben a
 szomszéd birtokosok közönyössége, sőt néha
 épen irigysége képezi a fő akadályt, melyet
 egyes ember legyőzni nem képes, de egy me-
 gyei gazdasági egylet morális súlya által
 legtöbb esetben legyőzhető. Végre a szellemi
 téren is sokat tehetnek az olyan megyei egye-
 sületek a gyakori összejevetelek, eszmecserék,
 szakba vágó tárgyakról felolvasások, szak-
 könyvek s szaklapok ismertetése s terjesztése
 által

A mi a kiállításokat illeti, ezeknek haszna
 nem abban áll, hogy ott néhány kiállító ju-
 talmat s kitüntetést nyert. Egészen másnemű,
 s az összes közönségre kiható áldásos jó kö-
 vetkezései vannak a kiállításoknak, melyek-
 ről nem lesz felesleges kissé részletesebben szólni.

Minden bölcsességnek kezdete az „önis-
 meret.“ „Ismerd meg magadat — nosce te
 ipsum“ mondja a bölcs.

Mint egyeseknek, úgy a társulatoknak,
 egyleteknek is mindenek előtt önismeretre kell
 igyekezniük.

A gazdasági egyesületek is leghamarább
 s legkönnyebben önismeretre jutnak a kiállítá-

sások rendezése által, melyeken annál töké-
 letesebb önismeretet lehet szerezni, mennél
 többen részt vesznek a kiállításban mindazon
 termelvényeikkel, melyek a kiállítás prog-
 rammjába felvéve voltak. A kiállításoknak
 hü képét kell felmutatniok az illető terület
 összes termelvényeinek. Ott láthatjuk meg:
 mink van? mik azokból az exportképes ke-
 reskedelmi cikkek? vagy mik azok, melyek-
 ket némi javítás által exportképesekké lehet
 tenni. Ott lehet meglátni, hogy a produktu-
 mok valamelyik neméből melyik válfajt ter-
 melni előnyösebb. Az ujonnan behozott nö-
 vények és állatok közül melyik mutatkozik
 vidékünkön tenyésztésre érdemesnek, hogy
 azokkal az egylet tagjai a megye más-más
 vidékein kísérleteket tévén, a jövő kiállításon
 felmutatandó eredményekből konstatálható
 legyen, hogy azon növény vagy állatfaj ér-
 demes-e a továbbtenyésztésre, vagy csak egy-
 szerűen abban hagyandó stb.

A kiállításokon a tenyésztők kiszemelhe-
 tik, hogy a tenyészanyagokat, a vetőmagva-
 kat honnan szerezzék be, amidőn termelvé-
 nyeiket jobbakká akarják tenni.

Ezeket a szíves olvasó könnyen alkal-
 mazhatja a legközelebb megtartott termény-
 kiállításra. Láthattuk itt, hogy Nógrádmegye
 területén a legjővedelmezőbb gazdasági ter-
 mények, u. m.: az őszi buza és repce, mint
 szinte a sörnek való árpa kitűnő minőségben
 megteremnek. Egyéb terményeink minősége
 is kielégítő.

A bíráló bizottságok munkálatai alapján
 lelkiismeretesen összeállított katalógus közké-
 zen forog, s egy példányban le lesz téve az
 egyesület levéltárába, s a legközelebb tar-
 tandó terménykiállításon hasonlóul szerkesz-
 tendő katalógussal összehasonlítottván, ki fog
 tűnni, hogy a termények minősége tekintet-
 ben történt-e előhaladás? hol és mily irány-
 ban szükség nagyobb erélyt kifejteni? stb.

Még csak azt jegyzem meg a termény-
 kiállításokra nézve, hogy a gazdasági egylet-
 nek nem lehet feladata a termények meny-
 nyiségét kutatni, az úgy is csak utvesztőbe
 vezetne. Majd ha az állam financiai ügy fog-
 nak kezelni, hogy az industria ne vonássék
 külön adó alá, akkor épen a gazdasági egy-
 letek lesznek arra hivatvák, hogy a termel-
 vények mennyiségét az országos statistika
 számára saját területükön összeállítsák. Most
 még egy időre irányozzák oda összes törek-
 véseiket, hogy a termények szépsége és jósága
 minél inkább gyarapodjék. Rendszerint maga
 után vonja ez a mennyiség gyarapodását is.

Oroszi Miklósa.

Multum probat

Alig néhány hónapja, hogy az ország központi
 és vidéki, különösen felvidéki lapjai egész hévvel
 foglalkoztak a panslavizmus kérdésével. Egy a más-
 tól vette át a szót s vezér és tárcacikkokban, leve-
 lekben és napihirekben tüzet kiáltottak. Mi pedig
 magunkra kaptuk tűzoltóeszközünket: a vaskalapot

és lecabontó szekerét s rohantunk — rohantunk oda, a hol süttülgött.

A sereg trombitása Felvidék hatálosan belefújt kürtjébe, hogy akarcsak Lehel kürtjétől Bizancz kapuja s Jozsuától Jerikó falai, összeomoljon a pauszlavizmus zsuptelözete, melyen át a füst keresztül szűrődött.

A nagybotos parancsnok ráült a hatalmasan tova dűbörgő fecakendőre s hajtott előre, vést felismerő tekintettel; de hát bizony ő zsákutcába került s vissza kellett fordulnia, hogy lebűtötte kövesse őt messze tulszárnyaló csapatját.

Mint minden bajnál, ennél is az ácsorgók ütöték a legnagyobb zajt. De kivolt mondvá a súlyos vád, valamit cselekednünk kell annak vagy megcsefolására, vagy helyrehozására. Saját kebelünkben emelkedett ki a hang, mely a protestantizmust és pauszlavizmust egymás mellé s egymással viszonyba állította, már pedig azt mondják, hogy „propria fastio mille testes;” felzajlott az összes sajtó megbotránkozása s bizony dilemmával fürmedt reánk: vagy mondjatok le létetekről, autonómiátokról, vagy írjátok ki gyorsan magatok közül a gyomot, míg reánk nem nehezül az idők vihart szorító marka, a közvélemény, mint a gyanút fogott gazda eddig kegyelt cselédjére, uton utfélén sandítani kezdett reánk. Egy lutheranus sem volt előtte többé egészen megbízható, egy szavának forrása sem volt egészen tiszta, egy tettének indoka sem teljesen igazolt. A „krüptó” jelzőt úgy kiszélesítette előtte a „propria fastio,” hogy akár minden lutheranus is aláért. Montegetni jámbor híveink tőnyelvűségét, gyanúkat; védeni egyházunk bazafias álláspontját, egyenes önvád. Bátor ember lett legyen a ki akár egyre akár másra vállalkozni mert!

Ily körülmények között ültek össze az egyház jó hírnevét s a haza nyugalalmát szerető egyházi férfiak conferentiákba, esperességi, kerületi és egyetemes gyűléseikbe. Tanácskozásait két elismert indok vezérelte; egyik azon meggyőződés, hogy egyrészt a közvéleménynek, vagy mondjuk helyesebben, a magyar hazának joga van nyilatkozatot s védelmet követelni a lutheranus egyháztól is; másik pedig felismerés azon kötelességnek, hogy másrészt a haza belbékéjét, mely a polgárok egyetértésén alapul, valamint a magyarság fentartását s erősítését eszközölni s előmozdítani minden hazafinak, minden testületnek s így az ág. h. ev. egyháznak is szent feladata.

A célnak megfelelő s a t. olvasó közönség előtt eléggé ismeretes határozatot hozott a nógrádi esperesség. Azt tartom so túl nem lőtt a célon se innen, midőn kimondta, hogy „a bebizonyított pauszlavizmat” nem pedig a pauszlavizmus gyanújában álló egyéneket büntetendő. Egy igazságos bíró sem ítél és büntet a gyanu alapján, annál kevésbé pedig a protestans egyház, melynek egyrésztől számbeli gyengesége, másrésztől bevallott egyházelvei mellett egyedüli létfeltétele a világosság. A gyanu nem világosság. Oly körmány, előjáró, esperes vagy püspök, ki eljárásért senkinek sem tartozik felelősséggel, mert a csalatkozhatatlanság részese, sujtath, bűntethet, kizárhat, elmozdithat talán egyéneket gyanu alapján vagy gyanutlanul is; de a protestans egyház nem nyújthat oly törvényes alapot sem esperesének, sem superintendensének, még consistoriumainak sem, melyen egész lelki nyugalommal összemorzsoltassák a prot. szólásszabadságot, a lelkeszi függetlenséget, a tanszabadságot s mindazt, mi előttünk szent, pusztá szerzélyből, összerdekből vagy ellenségeskedésből. Nem engedheti meg a sok nyelvű lutheranus egyház, hogy a gyanukorossá lidércze ráüljön ugyis lauybuló egyházas életére, annál is kevésbé, mert az ily széles, hogy ugymondjam, korlátlan jogalap igen élénken emlékeztethető ama sok nyomorra, melyet a történelmi nevezetességű „sine prejudicio ocol. rom. catholicac” záradék miatt hajdan szenvednie kellett. Azomban a meghozott határozat komoly, szigorú és hazafias betartása, ugy hiszem, elég magas kőfal lesz, melyet nem egy könnyen mászhat meg ellenséges láb s melyen át nem egy könnyen kacérkodhatik ellenségeinkkel az aruló szem. De e betartás legyen aztán „conditio sine qua nou.”

A zolyomi esperesség többségének feltékeny hazafi buzgalma be nem érte Nógrád mérsékelt bangu határozatával s élesebbé tette azt egy ponttal, nem mintba hazafiaságban tudná vagy talán akarná a nógrádi esperességet tulszárnyalni, hanem azért, mivel a kebelében lennálló nemzetiségi viszonyok aggasztóbb színben tüntetik fel a pauszlavizmus erejét vagy a magyarság hatalmát.

Nagy-Hont Zolyomnál is tovább ment még, s nincs benne kétség, hogy ha kimondott határozatának a gyakorlatban is érvényt tud és akar szerezni, rövid idő alatt gyanu felett álló papokkal, tanítókkal és felügyelőkkel leendő csupán dolga, kiknek vezetése alatt felfog virulni a magyar nemzeti ügy.

A bányai kerület végre, és az egyetemes közgyűlés lényegtelen módosítással a nógrádi határozatot fogadta el, illetőleg tette magáévá.

Eddig rendben van a dolog. Egyházunk elismerte a közvélemény felszólalási és felhívási jogát, mert felelt rá és megnyugtatta azt; azonban az elvállalt kötelesség betöltése leendő annak a próbája, vajjon a meghozott határozat nem-e „multum probat, nihil probat.”

Nekünk, kik az egyházkormány magaslatán jóval alul állunk, nincs módunkban kellőképen ellenőrizni, hogy egyházunk határozata megtartatik-e, de amennyiben mégis tudomásunkra jutna, hogy a „patres conscripti” figyelmét valamely kétes eset kikerülte, valamely ügyesebb ember kijátszotta, vagy épen az örök hunynának szemet a báránybörbe öltözött farkasok betolakodása előtt, egyházunk tekintélyének és jó hírnevének megóvása miatt is tartsa mindenikünk kötelességének, az ily figyelmenlenséget nyilvános ságra hozni.

Ezuttal épen a nagyhonti esperességből jutott mihozzánk eféle hír. Alig hozatott meg ugyanis a hangzatos nagyhonti határozat, alig három hétre a prandorf (tótakai) ev. egyház nógrádi esperességünk egyik legfanatikusabb, legalább a protestantizmus és pauszlavizmus által ilyenül kanonizált pánszav tanítóját választotta meg kántortanítójául, ki azonban, bár a törvényesen kiállított s esperesileg is ellenjegyzett meghívó levelet megkapta, Prandorfra által nem ment. Néhány héttel az egyetemes egyházi közgyűlés után új választást ejtett meg az egyház s megválasztotta Gröner Ádámot, a losouci állami tanítóképződeről pánszav irányu mozgalmak miatt elutasított hét ifjú egyik portantumát.*

Egyáltalán nem tartozom azok közé, kik örömet és dicsőséget keresnek abban, ha tótajku polgártársaikba be tudják vitatni a pauszlavizmus feltétlenül kárhóztos érzelmét, sőt még az ingadozókról is szorosan feltételezni, hogy szívük nagyobb része a hazafias párthoz vonzódik, s a magyar nemzetnek még akkor nem ellenségei, midőn száját nemzetiségüknek harátjai; azt is hinni tudom, hogy a rohamos eszmékért könnyen-hovuló, de épen azért könnyen is félrevezethető ifjú szív helytelen rajongását helyes merderbe terelheti a higgadt elme, a gyakorlati élet s közös hazai szent érdekeink megismerése, mert általában véve a teljes javíthatatlanságban nem hiszek; ugy tudom, hogy a megválasztott sőt már állomásán működő tanító felsőbb engedelmével valamely felekezeti (ugy értesültem, a szarvasi) képezdén sikeresen állotta meg a képesítő vizsgálatot; azt is meghiszem, hogy egyházának hű szolgája, a tanügynek tehetséges és készséges munkása leendő; mindez azonban vissza nem tart attól, hogy kimondjam, miszerint komoly vétséget követ el egyházunk hitelo ellen az az esperes vagy más előjáró, ki jelen viszonyaink között kellő ovatosság és elegendő garancia nélkül enged megválasztatni a papokat és tanítókat s hibát követve el az az esperesség, mely ilyenén mulasztásért felelősségre nem vonná választott tisztviselőjét.

Mi a magyarországi keresztyén egyháznak (az unitáriust kivéve) legkisebb felekezete vagyunk, de hitellünk, jó hírnevünk mindig sértetlenül, elismerve állott a nemzet színe előtt, nemcsak azért, mert minden téren kitűnő hofiatat és hofleányokat adtunk a magyar nemzetnek, hanem különösen azért is, mert szavunknak mindig urai tudtunk lenni, s a magyar nemzeti érzület és szó javára, aránylag minden más felekezettel nagyobb bódításokat tettünk.

Ne legyen mostani hazafias határozatunk az, melyről csakhamar azt mondhasa, pedig jogosan mondhasa a közvélemény: „multum probat.”

Holles Dand.

Ujitások serdülő nemzedékeink testi fejlődésének rovására.

Az emberi nem új nemzedékeinek fizikai hanyatlása, mint a társadalmi és az állami életet fenyegető aggasztó kérdés, elég élénken és behatóan foglalkoztatja ugy a tudományos világot, valamint a kormányfőriakat, semhogy a műveltebb embernek erről tudomása ne volna. A baj főokait és illetve ezen okok elbáritásának módjait a kisded gyermekeknél (1-6 évig) a legelső házinevelésben, a tanköteles koruknál (6-12 évig) az el. iskolai nevelés és tanítás rendszereiben, a serdülő ifjaknál pedig, ezeknek korai szabadszárnyra bocsátásában, vagy ami ezzel egyenlő: a szülői gyámság egyetemben a közép iskolák szigorubb felügyelete hiányosságában keressek. Ugyancsak a baj beszüntetésének vagy legalább localizálásának kér-

* A honti állapán már kitette a pánszav Gröner szüret Saerk.

désében immár kezét fogott csaknem az összes társadalom. Csakhogy ez két táborra oszolva, az emberiség e létkérdésének megoldásában két irányban, kétféle elv szerint indította meg a „regenerálás” körüli mozgalmat. Az egyik elv hívei: az elfogulatlan szülők, a paedagogusok és az orvosi kar zöme. Rendszerük: a gyermek testi edzése minden áron és minden megengedhető módokkal; a testi és szellemi erőket túlterhelő tananyag redukálása és mértékletességhez szoktatás. — A másik elv pártolói: a „gyengéd” szülők, az ugynevezett gyermekbarátok és az orvosi tudomány csekély száma képviselői. Hisznek némileg az előbbiek elvében, de nem bíznak benne. Tanuk: a téli sapka, nyakraváló és golocsi; szóval az elkényeztetés és kimelés minden kigondolható neme. A hideg víz és a friss hólepel kész diphtheritis és vörheny, szóval a gyermekek halála.

Ezen elvből kiindulva hívta fel R. K. úr a lapok 50. számában az iskolák és szülők figyelmét már másodizben, óva intve őket a reggel 8 órai tanítás megkerdésének veszedelmes voltáról. (természetesen téli időben) hivatkozván a helyb. r. k. iskolaszéknek ama határozatára, melyszerint téli hónapokban az ottani d. e. iskolázás megkezdését 9 órára rendelte el.

Tiszteljük az említett igen t. iskolaszék buzgalmat. De csudálkozunk R. K. úr enunciacióján, aki mint széles körökben ismert humanista és gyakorlattiaság; embere téves tanokat hirdet, azt akarván közleményében jelezni, hogy azzal a 9 órai históriával a gyermekek balandóságának, az emberiség satnyulásának már gát lesz vetve. Igenis bátor vagyok azt téves tannak nevezni, mert például szolgálhat reá m évben a fővárosi iskolaszékekben felhozott, néhány bankár által incennozott rokonelvt indítvány megbankása, amennyiben bizottságilag kiküldött paedagogiai és orvosi tekintélyek az indítványt, mint az elpubító rendszer egyik sajnálatos nyilvánulását, elvetni kérte. —

De nézzük csak R. K. úr érveit.

Télen miért nem járhatnak a 6 éves kort meghaladott gyermekek reggeli 8 órákor iskolába.

1. A szolgaszemélyzet későn kel föl; ebből természetesen az következik, hogy a szülők még későbbben kelnek, a gyermekek pedig legkésőbbben.

A tisztelt szülők háziszokásaiba és rendjébe avatkozni, nincs semmi joga másnak, de hogy a szolgálók és szakácsnők a paedagogiába avatkozzanak, és befolyást gyakoroljanak egy oly kérdésben, a melynek sem eddig sem ezentől nem is volna szabad kérdést képeznie, már az ellen erősen tiltakozunk.

No de hát, a haladó kornak, szüksége van újításokra.

2. Az iskolába menő gyermekek 8 óra előtt az éjen át esett hóban nyomot törni. Mily vandalizmus, a gyermeket a frissen esett bóbani taposás örömetől megfosztani akánni. Pedig jól tudják az elpubítás nemes barczosai, hogy a legszigorubb elpubítás alkalmazásával is, mily nehéz dolog ez, vagy hogy az udvaron való hótaposás nem oly veszedelmes mint iskolába menet közben.

De ha mindent megengedjük, vajjon meg lehet e azt rendelni, hogy a hó hajualtól délig ne essék? Ez eastben nem maradna más hátra, mint hogy az iskola a gyermekekhez menjen.

3. R. K. úr érveivel a gyermekek balandóságát a tanköteles sorakban keresi, bolott statistikailag be van bizonyítva, miszerint a sokféle külső és belső anyagi és erkölcsi káros befolyásoknál fogva az 1-5 éves kisdedek közül ragad el tegtöbbet a halál.

A midőn bátor voltam R. K. urnak közleményében terjesztett tanokat tévesnek mondani és ezen állításomat rövid reflexiókkal bebizonyítani is iparkodtam; már egy lépéssel tovább is megyek, és az ügy érdemében, t. i. a 9 órákor oktatásra vonatkozólag csak röviden — mert attól tartok, hogy a t. szerkesztő úr nem enged nagy tért — egy némely magán nézetet és észrevételt is bátor leszek szellőztetni, mely nézetek azonban bizonyos sarkalatos elvekbe és tényekbe belevágnak egy kicsit. Kezdem pedig na gyon is privát dologgal, a kényelemmel. Megvallom őszintén, hogy csekély magam, valamint ügytársaim közül is igen sokan kéjjel töltünk azt az egy felbomlályba burkolt reggeli órát kényelemben, ha éppen ezen egy órának az elmulasztása össze nem ütöknék a paedagogiai rendszerrel. Mert kérem, vannak bizonyos paedagogiai szabályok, elvek és követelmények, amelyekkel — ufelelt saját kényelmére és előnyére gondolva, — minden tanítónak élnie, amelyekhez alkalmazkodnia, és amelyekre a tanítónak és nevelőnek mindenen fölött tekintettel kell lennie csak úgy, mint a muzikusnak az üszhangra, mint az orvosnak az ütér verésre, és mint az ügyvédnek a paragrafusra, hogy többet ne említsék.

Az iskola első és főfeladata a rend és fegyelem fenntartása, legalább az iskola falain belül.

Hogy ez a kilenczkori oktatás rendszere mellett kockáztatva van, egy kis példával meg fogom világítani. Tudjuk, hogy akár városban akár faluhelyen a házi viszonyokra nézve nagyjában igen csekélyben eltérő renddel és szokásokkal állunk szemközt, hogy például gyermekszoba nem mindenütt található, hogy tehát — nem érve itt a szegény osztályt — a családtagok és így a gyermekek kényelmének so alkalom, se mód, sem pedig idő nem kínálkozik. és hogy a szülők szívesen látják, ha a gyermek elcsúszol, sőt sok helyen kergetik is az iskolába. Már most abból magából egy egész sora keletkezik a káros következményeknek, amit pora a kilenczórások nem hajlandók elismerni. A hazáról szülők bocsájtott gyermekek. — pedig ez minden iskolának a túlnyomó tömege — vagy tartva az isk. tilalomtól, $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ órán át az utcán ólálkodnak, ez alatt mit csinálunk a hóval? vagy pedig az alatt az idő alatt az iskolában tombolnak és az aligha nem rend és erkölcs routó óra, hacsak a tanítónak különös utyai szerete féken nem tartja a fél 8 tól 9 ig gyülekező sereget.

Most kezdődik a tanítás és a tanulók szétzilált hangulata a szétezárt figyelme mellett képzelhetjük, mily eredménnyel; miután a tanító a nap legbecesebb és legértékesebb órájától megfosztatott humanitási szempontból. E rövid néhány vonással körvonalas még kimerítve a 9 óra káros voltának bizonyítása. És ha valahogy a polemikát netán kibívnák, lesznek szakemberek, a kik a helyes rendszerek fenntartása és egészséges elvek mellett sikra szállnak. Én részéről szerény részteim kinyilvánításait azzal fejezem be, hogy egy tekintetben igazságot kell adnunk az ez ügyben buzgólkodó iskolaszéki tagoknak. Ez pedig az, hogy az iskolák s illetve a tanulók december hóban körülbelül naponta legalább egy fél órát veszítenek a bonus idő miatt.

E veszteség mellett azonban ezt legjobb lekiismerettel merem állítani, kedves hazánk második milleniumát is dicsően fogja ünnepelhetni, míg ellenben az elkényeztetési rendszer ápolása mellett aligha! — — —

Kemény Gábor.

Figyelmeztetés lelkészársaimnak.

Az 1868. évi 53. t. cz. 19. §-a ugyan rendeli, hogy „vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetlen szükséges munka felfüggesztendő”, rendeli továbbá, hogy „bármely vallásfelekezetnek nempen a templom közelében mindaz mellőzendő, ami az egyházi szertartást zavarhatná”; sőt a kihágásokról szóló 1879. évi 40. t. cz. 52 §-a az ünneprontók és az egyházi szertartás megháborítói ellen 100 forintig kiroható bírságot szab meg: mindazonáltal saját keserves tapasztalatomból indulva ki, figyelmeztetem lelkészársaimat, ne hogy előforduljon bármily eccelans esetben a törvény ezen kecségető szabványai után indulva orvoslással éljenek, mert a b. gyarmati kir. járásbíróság nemcsak hogy nem nyújt védelmet, hanem a panaszkodó lelkészt még költségekben is elmarasztalja, s így saját kivei előtti compromissión kívül még anyagiilag is sújtja.

Ime én kegyelet és kötelességszerű dolgot vélttem cselekedni, midőn Hoffmann Dávid bányai haszonbérli zsidó vakmerő ünneprontását és templomháborítását följelentettem. Ezen egyén ugyanis Bánkon uszorból felkapván, most az egész világnak meg akarja mutatni, mennyire nem kell a zsidóknak a keresztény intézményeket respektálni; mennyire tüntethet ezek ellen, mert im, ha ez nem tetszik — amint magát kiveim előtt kifejezte: „vigyétek el onnét a templomot.”

Ugyanis f. évi szeptember 3-án a céplőgépet éppen vasárnap délelőtti istentisztelet alkalmával a templom mellett vontatta oly éktelen kiabálások kíséretében, hogy az ájtatoskodók serege a lármából rosszat sejtve, mind egy től egy ig kirohant a templomból, úgy hogy én a szőszéken magam maradtam. És daczára annak, hogy ezen tény bírósággal beigazolta, a gazdag zsidó nem lett elmarasztalva, hanem mint mondám, még én szenvedtem tetemes anyagi veszteséget, és ehhez azon leverő tudatot, hogy biveimnek úgy az egyház tekintélyében mint a törvény hatalmában bizalma megrendült, s az ugy. is hetvenkedő zsidó most gúnyolódva hánytorgatja az ő hatalmasságát.

Bizony szomorú dolog, hogy éppen a mostani mozgalmak közepette, midőn a vasárnapra vonatkozó eddigi intézkedések keveseltetnek, s mindinkább tért foglal azon meggyőződés, hogy a vasárnap szentsége nemcsak egyházilag, hanem értelmileg és társadalmilag is áldásos: a b. gyarmati kir. járásbíróság még a létező törvény korlátai közt sem nyújt védelmet. —

Azért lelkészársak csak hagyjátok ezt a képmutató világot a maga ujján, mert ellene basztalan minden küzdelem.”)

Zalkalik Mihály,
bányai lelkész.

Gazdászati.

A jelesb minőségű vetőmagvak terjesztése céljából a földmívelés, ipar s kereskedelemügyi min. kir. ministerium a hazai gazdasági tanintézeteknél termelt s vetésre alkalmas magvakat a gazdaközönségnek mérsékelt áron átengedni rendelte. Ezen eredeti helyről importált, jó minőségű magból termelt sörárpa beszerzési ára métermázsánként 9 forintban állapított meg. A következő mennyiség árusíttatik el, és pedig: angol chevalier a magyaróvári gazdasági akademiánál 225 hl, ugyanaz a keszthelyi gazd. tanintézetnél 120 hl, ugyanaz a kolozsmonostori gazd. tanintézetnél 212 hl, elsaai chevalier árpa a keszthelyi gazd. tanintézetnél 237 hl, ugyanaz a kolozsmonostori gazd. tanintézetnél 138 hl, probstei árpa a magyaróvári gazd. akademiánál 137 hl. A megrendelések sor szerint fognak elintéztetni s minden folyamodónak egy fajtából 2 métermázsánál több nem adatik.

Miklós Gyula borászati kormánybiztos következő felhívását különös figyelembe ajánlom a bortermelő közönségnek: „Külföldi és francia borkereskedők által hozzám intézett megkeresés folytán felhívom a termelőket, hogy a folyó évben szűrt könnyű fehér és vörös borokból, — melyeknek lehuzás után hektoliterje edénynyel együtt az ottani legközelebbi vasúti vagy hajóállomáshoz szállítva 15—20 frtért vásárolható — az országos borászati kormánybiztossághoz mustrákat mielőbb beküldeni sziveskedjenek, megjelölve a termelő nevét, legközelebbi vasut vagy hajóállomást s a készlet mennyiségét.”

A nógrádmegyei gazdasági egyesület a csikónevelés előmozdítása s a legeltetés megkönnyítése céljából egy közös csikóteleget kibérlését óhajtván, felhívatnak azon legelőbirtokosok, kik a jövő évben csikók részére alkalmas legelőt bérbéadni vagy csikókat legeltetésre befogadni hajlandók, ebbeli szándékukat a feltételek kitüntetésével az egyesületi titkárnál B. Gyarmaton bejelenteni sziveskedjenek.

Baintner Ottó,
közgazdasági előadó s egyl. titkár.

H i r e k.

Lapunk tisztelt olvasóinak boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk.

Lapunk érdekében. Egész éven át a közügygel, a közönség érdekeivel, ügyei, bajaival foglalkozunk. Nem fogja tehát a t. közönség rossz néven venni, ha az év végén, a számunkban, melyben a jövő évre szóló előfizetési felhívásunkat bocsátjuk ki, kivételképp egyszer lapunk érdekében is kockáztatunk néhány igénytelen szót. Jövő év január hó 1-jével a „Nógrádi Lapok” a XI-ik évfolyamba lép. Tehát immár egy évtizede annak, hogy szerény lapunk a megye szellemi érdekeit képviselni, emelni és védeni iparkodott.

E lapot Harmos Gábor ur, jelenlegi főjegyzőnk alapította 1873-ban, s két évig a Doák-párt közlönye volt, míg 1875. évben, a Doák és balközép pártok egyesülése után, az akkori balközéppárti „Ipoly” cz. lappal, melynek szerkesztője Horváth Danó volt, összeolvadt, s a lap szerkesztését Horváth Danó vállalta el, Harmos Gábor ur társ szerkesztése mellett. — Harmos Gábor ur 1876. év kezdetével vált meg a laptól, s azóta azt a mai napig Horváth Danó vezeti. — Horváth Danó az „Ipolyt” 4 évig, a „Nógrádi Lapokat” pedig 8 évig szerkesztette, s így ő már 12 éves, vagyis a megyében legöregebb szerkesztő. (Lehet, hogy már meg is unták.) Vajjon feladatának megfelelt-e, vagy nem? Azt a közönség ítélgete bizzuk. Nekünk csak azon nyugodt öntudatunk van, hogy iparkodásunk kitartó, őszinte volt. Habár mindég csak a tisztaságot kerestük és minden egyes esetben rokon és ellenszenv nélkül a tárgyi tényállás szerint mondottuk el véleményünket: utóbbi időket az igazságot is iparkodtunk szelidebb formákba öltöztetni és sikortult lapunkban oly hangot állandóvá tenni, mely visszaélésseket feltár ugyan, de még sem szót, mely tehát a

*) Milyen sajnálni lehetne, ha a tisztelt lelkész urak a keresztény vasárnap és ünnepnapok megszentelése körül tekinthetnek lába vevő, s tekintetben a bíróságok által is a törvény keretén belül nem támogatvának; de még sem hallgathatjuk el, hogy a tisztelt lelkész ur, talán az indignatio hevében, becses czikke végsorailban a jogrendet antcipálja. Nézetünk szerint, ha felebbezve van ezen ügy, bevárando a felsőbb ítélet. Akkor meg fog győzödni a lelkész ur, hogy azon indignatio, mely végsorailban van, mennyire jogosult? Ezen fontos ügyet különben ügyelemmel fogjuk kísérni.

Szerk.

legszigorúbb irodalmi illemet tartja szem előtt. Sok lap réme szokott lenni a vidéknek, melyből a becsületlen és tisztességes ember egyaránt fel. — Habár politikai meggyőződésünket mindig határozottan kimondtuk, azért az ellenérzetűek iránt türelmetlenek nem voltunk. A politikai elvek hangsúlyoztatása a vidéki lapoknál képviselő választások alkalmára esik. Volt idő, midőn erős harsogásai voltunk a pártérdekek, de midőn azon civ tört utat lapunknál, hogy az ellenpártiak véleményét is tisztelőben kell tartani, a legutóbbi képviselő választáskor oly pártbanon szótaltunk fel, mely minden nem befolyásolt, s a tisztességszínvonalán álló lapok hangja szózott lenni. Azóta, — bár 5000 frtos cautionk van, — nem is vagyunk jóformán politikai lap. Beláttuk azt, hogy a politikához a vidéki lapokhoz csekély köze van. Ami köze van, azt soha sem mulasztjuk el. Jögnak azért megmarad a politikához hozzájárulni, s politikai czikkeket felvenni. Főfeladatunk: a megyei, társadalmi, gazdasági és némi részben a kereskedelmi ügyek és mozgalmak hű kísérlője és képviselője lenni. Mint ily irányu lap ezentul is oda fogja irányozni törakvészt, hogy a megye közönségének ezentul is tisztas hangú és mégis érdekes dolgokat nyújtson. Ajánljuk tehát lapunk XI-ik évfolyamát a megyei közönség becses támogatásába és az eddiginél tömegesebb pártfogásába. — Különösen pedig igen kérjük azokat, kik hátrálékban vannak, a hátrálékokat sziveskedjenek Kék Lászlóhoz, e lapok kiadójához beküldeni.

Kék László,
kiadó.

Horváth Danó,
felelős szerkesztő.

Hymen. Madách Károly alispánunk egyik kedves leányának Izabella a k esküvője Kovács Ákos kir. mérnökkel f. hó 16-án ment végbe Csesztvén, a szülői háznál egész csendben, csupán a legközelebbi rokonok és násznép részvétele mellett. — Az új házaspár még aznap B. Gyarmatra érkezett.

Losoncz rendezett tanácsu városa Nógrádmegye azon határozatát, melyet az a katonaszállításolás kártalanítása tárgyában hozott, felebberte a belügy-ministeriumhoz, kérvén azt is, hogy a megyei pótdadó csak egyenolevad részben a házadó s bétovolvad részben a többi egyenes adó után vetessék ki.

Szajkó Mihály, a b. gyarmati róm. kath. felekezeti iskola egyik tanítója Bodrogira változtatta nevét. Példáját a tantestületből többen is követhetnék.

Iparbál. Az iparos iskola szegény tanulóinak könyveire és az iparos ifjúsági egylet könyvtárának gyarapítására rendezendő jótékony célú mulatság iránt megindultak a mozgalmak, mely alkalommal az egy let tagjai mintegy 60-an, ugyszintén a tanulók 130-an, továbbá több iparos tanuló által készített munkák hozzájárulásával fog egy „ipar bazár” felállítani. — A nemes szél iránti tekintetből ajánljuk az illető érdekeltek figyelmébe.

A szegények karácsonyfája. A helybeli keresztény jótékonyági egylet a szokásos évi ruha- és kenyérikiosztást e hó 22-én teljesítette a városház termében Kleyn Jánosné elnöklése alatt, mely alkalommal a választmány tagjai részéről jelen voltak: Harmos Gáborné, Elheniczky Flórné, Szilágyi Mórné, Weiss Dávidné és Kohn Mórné. A kiosztást megelőzőleg Kemény Gábor ur, mint Reményi Károly titkár ur helyettese, ki jelenleg Budapesten van, tartott buzdító beszédet. Ez évben 19 fín és 22 leánytanuló részesült a jótékonyágban, amennyiben tetőtől talpig új ruhába öltöztettek fel.

A korcsolya-egylet B. Gyarmaton 1883. évi január hó 8-án d. u. 2 órakor a polgári iskolában tartja évi rendes gyűlését.

Penczről alábbi aláírásokkal a jó orvoslás elismerésül vettük a következő levelet: T. Szerkesztő ur! Penczen egy szegény özvegy vagyontalan napimósnő, lábát csuklója felett izsó porrá törte. Való János körorvos úrnak buzgó szorgalma folytán ma már az aszony bot nélkül szabadban jár. Nem hagyhatjuk ezt, hogy nyilvánosságra ne hozzuk; mert Való János körorvos ur maga egyedül gyógyította a sebet, maga mosta és kötözte. Mivel nem is kaphattunk nőt vagy férfit, ki a műtét alatt segédkezett volna. A ki pedig találkozott is arra, a műtét alatt elájult a seb látására. Adjon isten sok ily fáradhatlan körorvost! Welser Andor, Kozáky Dániel.

Adakozás. Vetter Antal 1848—49-iki honvéd altábornagy síremlékére B. Gyarmaton ujjában adakoztak: Bachár Gyula, Bercei Lipót, Bodnár István, Feledi Henrik, Felsenburg Tiradar 50—50 krt, Aninger, Burusz Mihály, Id. Schulcz Lajos, Stiller József 20—20 krt, Gescheit Armin és Himmler Vilmos 10—10 krt.

Felelős szerkesztő:

Horváth Danó.

N y i l a t k o z a t.

Alulírottak ezennel bizonyítjuk, hogy a Krivácsy Antal és Deltre Benjamin urak között felmerült bocsúletbeli ügy közbenjöttünk mellett kiegyenlítették Kelt Szécsényben, 1882. december 21-én.

Tersztánczy István,
Pohorny Pál.

Vitéz Sándor,
Fücsök Béla.

Az árverés elrendelése a felhalasi 22 és 81 sz. tjkbe feljegyzendő.
Kelt Szécsényben, a kir. járásbíróság mint tlkvi hatóságnál 1882
évi november 20 án. Zeivora, kir. járásbíró.

1-1

Buricz Mihály, városi bíró.

Kis Kér községében a korcsmáltatási jog 1883. évi február hó 1-től szabadkészből haszonbérbe fog adatni. — A feltételek megtudhatók

Lerner Lipót
gazdatisztánél.

3-1

Főraktár: Havas Gyógyászati Rt. Gyarmaton
14-13

legujabb szerkezettel, dús választékban, olcsó gyári áron. 4-3

a „Takarókpóztár“ átellenében.

(30-28)

